

Desembre 2014 ■ 7,50 €

SERRA

D'OR

**El Museu del Disseny de Barcelona.
Joandomènec Ros, president de l'IEC.
Jaume Vallcorba, més que un editor.**

660

Panorama de poesia 2013-2014

per Miquel-Lluís Muntané

La percepció del temps, tan cara a l'obra creativa dels poetes, ens fa avinent que ha transcorregut tot un any des de la darrera vegada que revisàvem el panorama poètic en llengua catalana i, una vegada més, és grat de constatar que el període que ens disposem a ressenyar en aquestes pàgines ha deixat una collita poètica de molt d'interès. I és que, contra allò que podrien suggerir les aparences, el llenguatge —contingut i essencial— de la poesia conté els trets més adients per a obrir-se pas en aquesta societat apressada i contínuament impel·lida a la superficialitat, en la mesura que ens proporciona eficaços punts d'ancoratge.

Les edicions

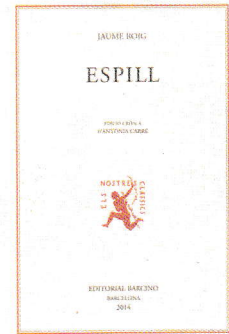
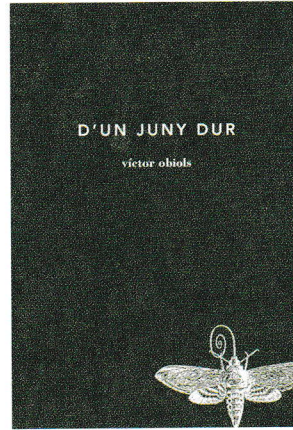
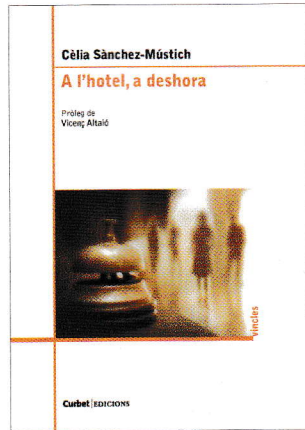
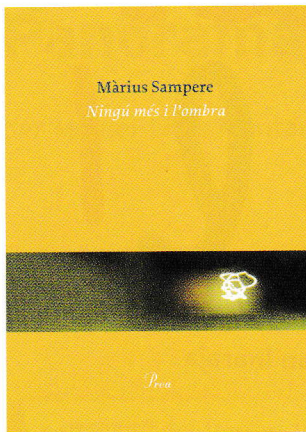
De la producció oferta per les editorials amb seu al Principat, comencem per destacar les novetats de dos il·lustres veterans: *El castell de la puresa*, de Pere Gimferrer, i *Ningú més i l'ombra*, de Màrius Sampere, totes dues de Proa. Continuem amb *La duna i la cascada*, d'Antonina Canyelles, i *Estranyament*, de Manel Rodríguez Castelló (Edicions 62); *Baix continu*, de Josefa Contijoch, i *T'hi sé*, d'Enric Casasses (Edicions de 1984); *Punta Galera*, de Nora Albert, i *A l'hotel, a deshora*, de Cèlia Sánchez-Mústich (Curbet); *Noves impressions d'Àfrica*, de Raymond Roussel, i *D'un juny dur*, de Víctor Obiols (Labreu); *Llambreig*, de Josep Porcar (Tria Llibres); *Si no et tinc*, de Joan-Elies Adell, i *Un boxejador entre la boira*, de Josep Lluís Roig (Pagès); *Quan érem divendres*, d'Àngels Gregori (Metora); *La gran baixada*, de Ricard Mirabete (Emboscall); *L'estrany*, de Josep-Ramon Bach (Témenos); *El rastre blau de les formigues*, de Ponç Pons (Quaderns Crema); *Balneari del nord*, d'Olga Xirinacs (Òmicron); *Ales i pètals (ocells, papallones, flors)*, de Celdoni Fonoll (Cossetània).

Quant a edicions d'obra completa, tenim *Poesia completa*, de Jordi Pere Cerdà (Viena); *Poesia completa*, de Rafael Caria (Adesiara); *Poesia 1966-2012*, de Narcís Comadira (Labutxaca). Per la seva banda, la històrica Barcino, fidel a la seva línia d'acostar-nos els clàssics,

ha tret *Espill*, de Jaume Roig. En el terreny de l'assaig sobre poesia, destaquem *Aspectes de Bartomeu Rosselló-Pòrcel*, de Pere Rosselló Bover, i *Llegir Verdaguier*, de Joaquim Molas, tots dos sortits de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat; el recull d'escrits sobre Joan Vinyoli *Neu, fang, rosada, constel·lació*, de Jordi Llavina (El Cep i la Nansa), i *Maria-Mercè Marçal, l'escriptura permeable*, de Caterina Riba (Eumo). Així mateix, consignem l'aparició d'un llibre singular, de caràcter solidari: *Trenquem el silenci amb la poesia* (Viena), en el qual cent cinquanta poetes han publicat sengles textos inèdits i n'han cedit els drets d'autor a la investigació sobre l'autisme.

A les Illes, trobem *La gratitud*, de Miquel Àngel Llauger (Moll); *Sinergies*, d'Antònia Arbona (Ona); *Crits de mar*, de Iolanda Bonet (Edicions Aïllades); *PH bàsic*, de Jaume Caldenty, i *Sota el paraigua el crit*, d'Antònia Vicens (Lleonard Muntaner); *El pregon cànter*, de Vicenç Calonge i Gustà (Col·lecció Binària); *Fruïta encesa*, de Joan Manresa, llibret i CD (Phonos); *Manual d'instruccions*, de Joan Alfons Marí (Documenta Balear); *Correspondència*, de Toni Roca Pineda, i *Breviari per a temps de magranes*, de Marià Torres Torres (Mediterrània Eivissa); *Marques*, de Jean Serra (El Gall), i *Els noms del cervell*, d'Àngel Terron (Ensiola).

I, pel que fa als segells radicats al País Valencià, cal destacar l'abundosa producció de les editorials Bromera i Germania, totes dues situades a Alzira. De la primera, tenim: *Matèria corporal*, de Josep Antoni Fluixà; *Metralla esparsa*, d'Antoni Defez; *La casa buida*, de Jaume Pérez Montaner; *El Procés*, de Vicent Andrés Estellés; *El temps trobat*, de Josep Piera; *Hamburg/Antibes*, de Vicent Andrés Estellés; *Talismans*, d'Emili Rodríguez Bernabeu, i *Llibre del professor*, d'Alexandre Bataller. I, per la seva banda, Germania ha editat: *Els poemes del caixó*, de Francesc Belda i Tortosa; *Ephemera*, de Pere Bessó; *Geografies*, de Pere Antoni Cano; *Poemes de la nina libèl·lula*, de Miquel Català; *L'Everest*, de Carles Enguix; *Reconstrucció*, d'Antoni Espí; *Ombres de*

memòria incerta, de Rafael Estrada; *En el camí de l'alba*, d'Alba Fluixà Pelufo; *Llibre de contemplacions*, de Jesús Girón Araque; *Amagatalls*, de Jordi Guerola Gil; *Un cau de lletres fondes*, de Miquel Herrero; *L'incrèdul pentinat*, d'Antoni Martínez i Bonet; *Llindar de la terra dels dracs*, d'Àngel Martínez Moreno; *Pels ulls tremola la carn*, de Josep Micó Conejero; *Un joc de paraules*, de Tomàs Moreno Millán; *Alehop!*, de Vicent Nàcher; *Sucre i cendra*, d'Alfons Navarret i Xapa; *Encesa fotografia*, d'Alexandre Navarro; *L'eixam del vers*, de Joana Navarro; *Geografies de l'oblit*, de Jaume Pérez Montaner; *L'univers sense precipici*, de José Manuel Prieto; *Les hores concèntriques*, d'Enric Sanç; *Trèmolo*, d'Hèctor Serra; *Data de caducitat*, de Josep Sou, i *El mur de Xerea*, de Xavier Vidal Torrella. Consignem, també, l'aparició de *Belleses arbitràries*, de Carles Miret Estruch (314); *El pes de les ales*, de Francesc Bernàcer, i *Èxode*, de Pep Aparicio Guadas (Denes); *De la Transparència*, de Berna Blanch (Perifèric); *Matèria d'aigua*, de Joan Baptista Campos (Ajuntament de Castelló); *Des del sud del silenci*, de Rafael Casanova (Gorb); *Sala d'espera*, d'Iban L. Llop (96), i *El circuit de Papez*, d'Antoni Martínez i Peris, i *Voràgine*, de Josep Ribera (Onada).

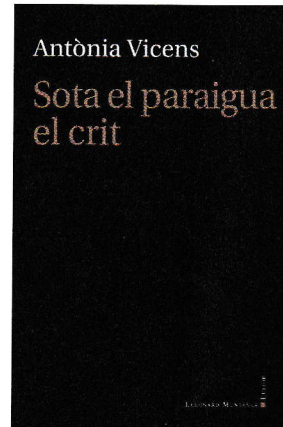
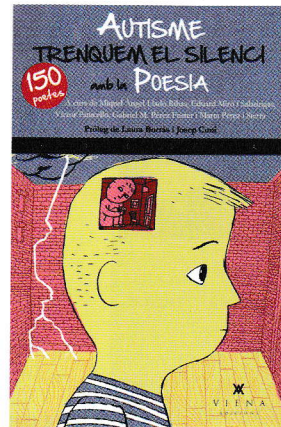
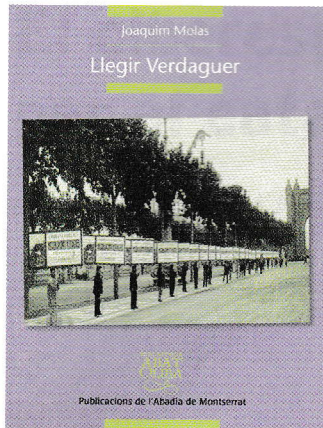
Els premis

No cal dir que els certàmens constitueixen un dinamitzador potent de l'edició de poesia; el gran nombre dels que tenen lloc arreu de les comarques de llengua catalana ha continuat oferint-nos nous títols que en uns casos ens descobreixen veus noves i en d'altres contribueixen a consolidar la trajectòria de noms que ja gaudeixen de reconeixement. Aquestes són algunes de les edicions producte dels concursos: *La nosa*, de Marc Romera (premi Carles Riba de poesia, Proa); *Transvasament*, de Jaume Bosquet (premi Miquel de Palol 2013, Proa); *Gota a gota*, de Josep Maria Sala-Valldaura (premi

Cadaqués a Rosa Leveroni, Proa); *Guanya la dama*, de Josep Fàbrega i Selva (premi Betúlia, Viena); *La destralt*, de Jacint Sala (premi Marià Manent, Viena); *Ciutat*, de Jordi Cervera (premi Joan Llacuna Ciutat d'Igualdada, Viena); *Paraules no dites*, de Pere López Tolosana (premi Narcís Saguer de Vallgorguina, Témenos); *La fràgil arquitectura dels teus gestos*, de Josep Manel Vidal (premi Josep Maria Ribelles de Puçol, Onada); *Bratislava o Bucarest*, de Manel Ollé (premi Sant Cugat a la memòria de Gabriel Ferrater, Edicions 62); *Els vapors que maten*, de Carles Morell (premi Amadeu Oller, Galerada); *Derelictes*, de David Figueres (premi Miquel Martí i Pol, UAB); *Terra campa*, de Gemma Casamajó (premi Jordi Pàmias, Pagès). El premi Crítica «Serra d'Or», en la modalitat de poesia, va recaure en Carles Camps Mundó pel llibre *L'oració total* (Proa).

Les antologies

En aquest apartat, l'any ens facilita una rica diversitat de propostes: procedent de l'Ajuntament d'Alcoi arriba *Nova poesia alcoiana. Poemes entre telers*, de diversos autors. I, encara sense deixar el País Valencià, l'Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta ha editat *El llarg solatge*, antologia poètica d'Antoni Prats, mentre que Bromera ha publicat un atractiu *Tres poetes del Segle d'Or*, dedicat a Ausiàs March, Joan Roís de Corella i Jordi de Sant Jordi, a cura de Rosa Borràs i Vicent Borràs. Indesinenter s'ha ocupat de publicar una *Antologia poètica* del massa oblidat poeta, assagista i dramaturg ponentí Joan Baptista Xuriguera (autor, a més, del manual repetidament reeditat *Els verbs catalans conjugats*). Adia Edicions ha tret *Demà no és mai*, una antologia del sabadellenc Francesc Garriga-Barata. D'antologia personal podríem qualificar la que presenta Joan Margarit dedicada a Joan Vinyoli, en què el poeta de Sanaüja tria i comenta una sèrie de textos de Vinyoli

i Proa ho vehicula als lectors. Castellnou Edicions ha tret al mercat una *Antologia de la poesia catalana*, i des- taquem, finalment, *L'haiku en llengua catalana*, un inter- essant treball que ha editat Obrador Edèndum dedicat a aquest subgènere de procedència oriental que ha tingut conreadors excel·lents en el nostre idioma.

Les traduccions

Sens dubte, un dels paràmetres per a mesurar la vi- talitat d'una cultura literària és la seva capacitat d'in- corporar-ne d'altres per mitjà de les traduccions; la llengua catalana, feliçment, gaudeix de nombrosos i excel·lents traductors que ens posen a l'abast el bo i millor de les lletres de totes les tradicions. Com a rea- litzacions més destacades dins d'aquest camp, cal fer esment de *Fulles d'herba*, de Walt Whitman, en la tra- ducció de Jaume C. Pons Alorda (Edicions de 1984). El segell Adesiara ha tret al mercat *El paradís perdut*, de John Milton, traduït per Josep M. Boix i Selva; *El núvol missatger*, de Kalidasa, en traducció del sànscrit d'Aleix Ruiz Falqués; *Els amors de Cassandra. Tria de sonets*, de Pierre de Ronsard, i *Els Atrides*, de Iannis Ritsos, amb traducció de Joan Casas. L'editorial Andorra ens ofereix *Etiòpiques*, del senegalès Léopold Sédar Senghor, de la traducció del qual s'ha ocupat Josep Maria Fulquet. Per la seva banda, Gabriel de la S.T. Sampol va guanyar el novè premi Jordi Domènech de traducció de poesia per la traducció de *L'escena de l'odi*, del poeta portuguès José de Almada Negreiros. Destaquem, per acabar, *Antolo- gia de Spoon River*, d'Edgar Lee Masters, amb traducció de Jaume Bosquet i Miquel Àngel Llauger, a càrrec de Llibres del Segle.

Les activitats de difusió

Una vegada més, cal felicitar les persones promotores de festivals i trobades poètiques que continuen treba-

llant —sovint amb més il·lusió que mitjans— per tal d'acostar al públic una àmplia diversitat de propostes. D'entre aquestes, enguany destacarem el cicle de lectu- res a la Casa de Menorca de Barcelona, que coordina la poeta Assumpció Forcada, que per dotzè curs consec- utiu continua oferint a un públic fidel un tast mensual de les veus més variades i suggestives del panorama poètic.

També cal destacar les vetllades poètiques, tocades d'un punt de bohèmia, que tenen lloc els dimecres al bar L'Horignal, al barri barceloní del Raval, per on passen un bon nombre de poetes i que ha assolit una notable popularitat.

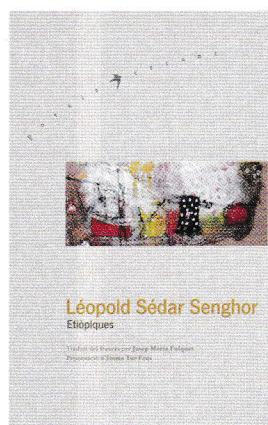
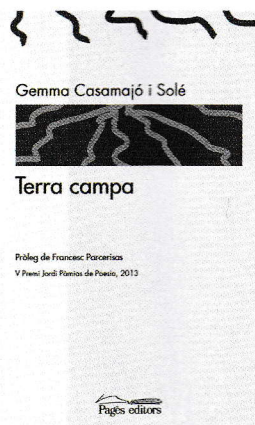
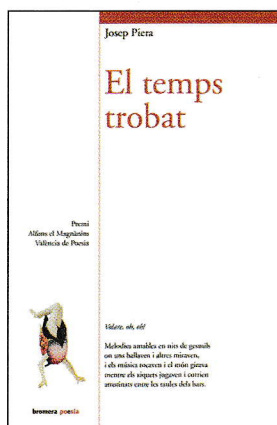
Destaquem, encara, dins aquest apartat, la Nit de Poetes de Girona, que enguany ha tornat, fidel a la tra- dició, combinant, amb una posada en escena sempre acurada —a la qual no és aliè el bon gust del poeta i traductor gironí Lluís Lucero—, la difusió dels poetes actuals amb l'homenatge a poetes de sempre, ja desa- pareguts.

Cal també celebrar la reobertura de la llibreria Ona, un establiment amb una trajectòria encomiable de su- port a la poesia catalana i a la literatura del país en general.

Les defuncions

Malauradament, aquest any s'ha emportat unes quan- tes figures de relleu dins el panorama poètic del país. Comencem per fer esment del traspàs de l'editor tarra- goní Jaume Vallcorba, artífex del segell editorial Qua- derns Crema, que ha marcat indiscutiblement una època en l'àmbit editorial català. Va crear, així mateix, Acantilado, per a l'edició d'obres en llengua castellana. També ens va deixar l'editor berguedà Ramon Guitó, creador de la col·lecció de poesia Lluerna.

Montserrat Abelló, poeta i traductora, va morir a

l'edat de noranta-sis anys. Autora d'una obra extensa i àmpliament reconeguda, havia obtingut guardons rellevants com el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes i el Premi Nacional de Cultura. Alguns altres poetes traspassats en aquests darrers mesos han estat Joana Raspall, de qui, uns mesos abans, s'havia celebrat el centenari. A l'edat de noranta-tres anys, moria Josep Maria Andreu, qui, tot i haver assolit més popularitat com a lletrista de cançons, és autor d'una producció poètica remarcable que li va valer, l'any 1959, el Premi Carles Riba pel llibre *Intento el poema*. També ens va deixar Francesc Vallverdú, sociolingüista i traductor, a més de poeta; va obtenir el premi Carles Riba de poesia l'any 1965 i el 1986 va rebre la Creu de Sant Jordi. Jaume Sisterna, nascut el 1930 al Poblenou barceloní i vinculat al món teatral, va ser un poeta d'obra diversa, que comprèn des d'un experimental *Els autobusos porten a l'infinit* fins a l'ús impecable del decasíl·lab a *Novembre del meu any de néixer i de morir* (Premi Marià Manent 1988). Joan Vergés, professional de la medicina, també va elaborar una producció poètica molt consistent, la musicalitat de la qual ha estat especialment valorada pels cantautors catalans que han convertit en cançons algunes de les seves poesies; entre elles cal comptar «Em dius que el nostre amor» que, amb música de Toti Soler, ha estat popularitzada, entre d'altres, per Maria del Mar Bonet i Quimi Portet. Un altre autor d'igual cognom, en aquest cas Gerard Vergés, poeta i també assagista, premi Carles Riba de poesia l'any 1981, ens va deixar el dia de Sant Jordi; home profundament arrelat a les terres de l'Ebre –un vincle que es pot resseguir ben clarament en la seva obra literària–, el 2009 havia rebut la Medalla d'Or de Tortosa, la seva ciutat natal. Pel que fa al mallorquí Jaume Pomar, el decés del qual

es va produir l'any anterior, en els darrers mesos han tingut lloc diverses iniciatives, amb caràcter d'homenatge pòstum, encaminades a difondre la seva obra.

Les commemoracions

Cal recordar que aquest 2014 commemorem el centenari del naixement de Joan Vinyoli (Barcelona, 1914-1984), un dels poetes en llengua catalana més destacats del segle XX. El Departament de Cultura de la Generalitat, mitjançant la Institució de les Lletres Catalanes, promou l'Any Vinyoli, que comprèn tot un seguit d'activitats —conferències, exposicions, edicions— com a homenatge al gran poeta i amb el propòsit de contribuir a difondre'n la figura i l'obra.

També l'any en curs s'escau el centenari d'Òscar Samsó i Ardèbol (Caldes de Montbui, 1914 – Martorelles, 2008), l'obra poètica del qual es va recopilar a *Riera de Caldes i altres poemes* (Mediterrània) l'any 2002. Coetani i amic de joventut de Joan Vinyoli, unes circumstàncies biogràfiques de Samsó van donar peu al conegut poema «A un poeta jove que suposàvem mort a la guerra, fora de la pàtria».

No passem per alt, abans de tancar aquest apartat, que en el present 2014 el món de la poesia ha commemorat el setanta-cinquè aniversari de la mort d'Antonio Machado, andalús universal, que va viure els darrers mesos de la seva vida a Barcelona i que reposa al cementiri de la vila rossellonesa de Cotlliure.

Tots els qui estimem la poesia no podem sinó desitjar que els seus protagonistes, cadascun des del camp d'acció específic que li correspon, no defalleixin en la feina per tal que la poesia catalana continuï ocupant el lloc destacat que, ben merescudament, ha arribat a assolir en el concert internacional de la literatura.